

A TEORIJA IN PRAKSA TÁRSADALOMTUDOMÁNYI
FOLYÓIRAT 1980. ÉVI ÁPRILISI SZÁMA

A folyóirat bevezető része Tito elvtárs munkáiról ad válogatást, majd a szerkesztőség a következő beszédeiből közöl részleteket:

- a JKSZ X. kongresszusán (1974) elhangzott beszámolójából;
- az 1961. évi spliti beszédéből;
- a JKSZ XI. kongresszusán (1978) elhangzott beszámolójából;
- az európai kommunista és munkáspártok 1967. évi berlini értekezletén elhangzott beszédéből, és
- az el nem kötelezettek havannai csúcsertekezletén elhangzott beszédéből.

A folyóirat nem mutatja be átfogóan Tito útját és eszméit, csupán néhány szakaszban taglalja termékeny munkásságát, azzal a megjegyzéssel, hogy a szerkesztőség a következő számok egyikét Titónak és munkásságának szenteli.

Peter Jambrek *A korszerűsítés osztálytartalma* című írása a jelenkor egyik kulcskérdését feszegeti: Mivel jár a korszerűsítési folyamat és mit eredményez az osztálypozícióban? A szerző szerint a korszerűsítési folyamatoknak közös technológiai, gazdasági és ökológiai alapjuk van.

A technológia területén mind gyakrabban alkalmazzák a tudományos vívmányokat, amelyek meghaladják a hagyományos termelési lehetőségeket.

Az iparban a gépek kiszorítják az emberi és állati munkaerőt. Az ökológiai viszonyok mozgásiránya a faluból a városba vezet.

A szerző utal arra, hogy az európai marxista klasszikusok (Marx, Engels), sőt még az amerikai társadalomtudósok szerint is a történelmi fejlődés a hagyományos falusi termeléstől az urbánus ipari termelés felé halad.

Marx a korszerűsítési folyamatot a XIX. századi változások valamint az európai polgári társadalom perifériáján zajló események alapján tanulmányozta, s ebből vonta le következtetéseit. Figyelmét a feudalista

társadalmi rend iparivá való átalakítására, illetve a burzsoázia ebben betöltött szerepére összpontosította.

A szerző a következő kérdéseket boncolgatja: Mi jellemzi a hagyományos társadalmakat, amikor a korszerűsítési folyamatba kezdenek? Mikor kezdődött el a konkrét modernizálási folyamat? A hagyományos társadalom szocialista átalakulása modern társadalommá?

A folyóirat közli még Boštajn Markić A Kommunista Szövetség és politikai rendszer című írását.

A szerző szerint a jugoszláv társadalomban mindig igazoltan tulajdonítottunk nagy jelentőséget a társadalmi irányításnak és ezzel párhuzamosan a Kommunista Szövetség szerepének mint alapvető demokratikus és szubjektív erőnek.

A szerző utal arra, hogy még a népfelszabadító bizottságok, mint hatalmi szervek sem önmaguktól alakultak meg. A munkásönigazgatás ugyancsak erős ösztönzést kapott a társadalmi-politikai szervezetektől, élükön a Kommunista Szövetséggel. A Kommunista Szövetség azonban csak úgy válhat hatékony fegyverré a jugoszláv munkásosztály kezében, ha a tudásra támaszkodik. Habár igaz, hogy a szocializmus az emberek spontán mozgása, tudománytalan lenne azt állítani, hogy a jugoszláv társadalom szocialista önigazgatású fejlődése már befejeződött.

Az önigazgatású demokrácia, az önigazgatási érdekek pluralizmusának előfeltételei sokkal összetettebbek a nagyobb számú pártok formális jelenlététől a politikai rendszerben.

A szerző leszögezi, hogy a szocialista önigazgatást lehetetlen megte remteni, hogyha nem igazítjuk az egész jugoszláv munkásosztály akcióképeségéhez, az egész nép alkotó erejéhez. A Kommunista Szövetség társadalmi gyakorlatának ma is az a kardelji elképzelés a kiindulópontja, hogy a szocializmus csak a milliós tömegek közvetlen indítéka alapján fejlődhet ki.

Boris Majer: Boris Zihlerl, a marxista teoretikus és forradalmár című munkája a Zihlerl-napok elnevezésű tudományos szimpóziummal foglalkozik.

Boris Zihlerl alkotásai gazdag elméleti tudásról és nagy forradalmi tapasztalatról tanúskodnak. Zihlerl sokáig egyike volt a legismertebb jugoszláv marxistákank, olyan, amilyenre önigazgatású társadalmunk fejlődésének nagy szüksége van. Kardelj mellett neki is nagy elméleti tudása és gazdag forradalmi tapasztalata volt, s ezért nem is keveredett bele az elfásult dogmatizmusba, a különböző álmarxista és kispolgári eszmékbe.

Marijan Britovšek: Boris Zihlerl akadémikus nézetei a szlovén történelemről című írásában Zihlerl történész érdemeire hivatkozik. Tudományos értekezéseiben ugyanis mindig következetes és kiindulópontja a hiteltel történelmi előzmény.

Andrej Kirna Erkölcs a tudományban és a tudományról c. cikke, ugyancsak a Zihlerl-napokkal kapcsolatos.

A folyóirat említett száma megkülönböztetett figyelmet szentel a kolonializmus és dekolonializmus problémájának; közli a dr. Stane Južničsal, a Politikai Tudományok Ljubljanei Karának tanárával készült interjút. A beszélgetést A kolonializmus és dekolonializmus című könyvének megjelenése alkalmából folytatták.

A folyóiratban a következő szerzők cikkeznek még. Ivan Bernik (Szociológia — Ivan Kuvačič), Omer Ibrahimagić (Önigazgatási viszonyok és intézmények), Lazar Majrov (Történelmi témák), Ivan Šiber (Küldöttrendszer és választási folyamat), Mićo Rakić (A népfronttól a Szocialista Szövetségig) stb.

Fordította *Fábián H. Rozália*